

Väestökehityksen haasteita perusopetuksen järjestämisessä käsittelevä alatyöryhmä

Aika: maanantai 3.11.2025 klo 8.30–10.00

Paikka: Teams ja Cultura

Läsnä:

Minna Polvinen, Aili Johansson, Mika Puukko, Tommi Karjalainen, Kaisa Kotomäki OKM

Suvi Savolainen, VM

Mari Rökköläinen, Karvi

Riina Plosila, Espoon kaupunki

Anu Liljeström ja Esa Kaunisto, Aluehallintovirasto

Christa Andersson, Pargas

Mari Sjöström, Kuntaliitto

Katri Kuukka, Opetushallitus

Pöytäkirja

1. Kokouksen avaaminen ja läsnäolijoiden toteaminen

Työryhmän puheenjohtaja, neuvotteleva virkamies Minna Polvinen avasi kokouksen. Edellisen kokouksen muistio hyväksyttiin.

2. Arviointi etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen mahdollisuuksista perusopetuksessa

Arviointiasiantuntija Marita Härmälä Karvista esitteli alatyöryhmän jäsenille arvioinnin ensimmäisiä havaintoja koskien etäyhteyksin toteutetun opetuksen hyödyntämismahdollisuuksista perusopetuksessa. Ilmiö on kokonaisuudessaan (opetus etäyhteyksin perusopetuksessa) hyvin marginaalinen ja satunnainen. Tämä näkyi myös vaikeutena löytää kohdejoukko. Vastaajista monilla oli taustalla kokeiluja OPH:n hankerahoituksen turvin (rahallinen ja ajallinen korvaus ja laitteet). Tämä tausta hankerahoituksista näkyi vastaajien omana innostuksena ja motivaationa. Työyhteisö oli kannustava ja vastaajat olivat usein ”kehittäjäopettajia”.

Järjestäjäkysely lähetettiin 367 opetuksen järjestäjälle ja vastauksia saatiin 249 (67,8 %). Vastanneista 61 (24,5 %) järjestää opetusta etäyhteyksin, noin kolmannes heistä Länsi-, Pohjois- tai Itä-Suomesta. Tavallisimmat oppiaineet olivat uskonto ja ET, myös äidinkieli ja kirjallisuus, valinnaiset kielet, matematiikka, historia. Opetus oli jakautunut tasaisesti eri perusopetuksen vuosiluokilla. Järjestäjien haastatteluissa oli selvinnyt, että kunnat, koulut, opettajat, oppilaat ovat hyvin eri vaiheissa kokeiluissa; monet pienet jo kokeilleet ja innovoineet pitkään olosuhteiden pakosta (→ isot ottamaan mallia pieniltä).

Kehittämiskohteita:

- Lainsäädäntö joustamaan erilaisiin tilanteisiin, erilaisiin ratkaisumalleihin, nykyinen malli perinteiseen opetukseen sitoutunut
- Valtionosuusjärjestelmä: kohteleeiko tasapuolisesti erilaisia kuntia eri puolilla Suomea
- Ops nykyisellään ei ole kaikkien työkaluna arjessa
- Opettajankoulutuksen päivittäminen?
- Kuntayhteistyö ei digiaikana tarvitse olla naapurikuntaan
- Toivottavasti ei vastakkainasettelua etäilijät vs. muut
- ”Pelkokerroin”, miksi juuri nyt tehdään tällaista selvitystä?

Kuka opetusta valvoo?

- Kyselyn vastanneiden mukaan suurimmassa osassa tapauksissa opetusta valvoo koulunkäynninohjaaja.
- Valvojan tehtävät riippuvat opetuksen toteutustavasta, oppilaan iästä, oppilasmäärästä
- Jo hyvin nuoretkin oppilaat voivat olla itseohjautuvia, esim. hakea materiaalin läheiseltä tulostimelta
- Kelpoinen opevalvoja voi olla esim. viereisessä luokassa, jos koulunkäynnin ohjaaja oppilaan kanssa

Opettajahaastattelut:

- Työ yksin tehtynä hyvin yksinäistä ja haavoittuvaa (esim. sairastuminen)
- Etukäteisvalmistelua, palautetta eri osapuolille, materiaalin etsimistä on paljon enemmän kuin normaalissa luokkaopetuksessa.
- Luottamus, tuki ja työn arvostus tärkeää: moni opettaja sai arvostusta rahallisena korvauksena
- Toimiva yhteistyö koulujen välillä, vaatii aikaa, resursseja, viitseliäisyyttä, mutta samalla mahdollisuus kehittää opetustaan
- Sitoutunut henkilökunta, joustavuus ja armeliaisuus itseä kohtaan
- Parhaiten onnistuu yhdelle ikäluokalle kerrallaan (ikä + luokka tärkeimpiä)
- Opettajien tekninen osaaminen ei ole kynnykskysymys!

Haasteita:

- Opetussisältöjen (eri oppikirjat) ja aikataulujen yhteensovittaminen
- Lisätyön pelko, kuuluuko open työhön; oppilaiden vastarinta
- Koulujen erilaiset tietojärjestelmät
- Tekniikan arvaamattomuus -> plan b oltava aina
- Oppilas: puheenvuoron ottaminen, äänen kuuluminen ja kuvan näkyminen (tietoturva)
- Jos etäyhteyden päässä isompi ryhmä? → vv ei synny, kaaos jne.
- Jos ei aikuista?
- Jos ope ei tunne oppilaita, eikä oppilaat toisiaan, oppilas-oppilas vv?

Suositusaihoita:

- Tietty reunaehdot tulee määritellä valtakunnallisesti, esim.
 - kenelle opetus etäyhteyksin on / ei ole vaihtoehto?
 - missä tilanteissa (oppilaan ikä, oppiaineet, aika jne.)?
 - valvojan kelpoisuus ja rooli, tehtävät ja vastuut?
- ...mutta tiettyä joustoa on jätettävä paikallis- ja koulutasolle
- Suuri ei ole tässä välttämättä kaunista, ketterimmät ratkaisut löytyvät jo nyt pienistä kunnista ja pienistä kouluista
 - opetusta etäyhteyksin antava ope voi olla myös kaukana kuntarajasta
- Nykyinen 45 min. oppitunti aikansa elänyt? Erilaiset ratkaisut mahdollistaisivat myös joustavammat etäyhteyksien käytön
- Opettajankoulutus: miten opetus etäyhteyksin on huomioitu osana opettajan osaamista? tiimityöskentelyn tärkeys opettajan työssä

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia näkökohtia:

- Arvioinnissa esiintyi hybridimallista, yhteisopettajuutta sekä oppiainepohjaista/tuntipohjaista mallia. *Tässä oppiainepohjaisessa mallissa opettajalla ei ollut omaa opetusryhmää vaan hän opetti etäyhteyksien päässä olevia ryhmiä. Opettaja piti tuntejaan kotona ja oppilaat olivat eri kouluista ja kunnista. Yleensä tässä on kyseessä uskonnon opetuksesta. Opettajien sijainnilla ei ole merkitystä esim. ortodoksiopetus useaan kuntaan Itä-Suomen yliopistolta.*
- Keskustelussa nousi samat kokemukset esille, että *etäyhteyttävä hyödyntävä opetus on lähiopetusta täydentävää ja kehittävää opetusta. Tilanteet elävät myös paljon tämän takia.* Arvioinnin näkökulmasta on tärkeä avata, että mitkä toimintamallit tähän arviointiin kuului ja mitkä toisaalta jäivät ulkopuolelle. Meillä on esimerkiksi yksittäisten oppilaiden tilanteita, joissa opetusta annetaan etänä esimerkiksi sairauden takia. Näitä tilanteita ei tulisi sekoittaa tähän arviointiin.
- Tuliko selvyttä, miksi tähän opetusmuotoon ei ole päädytty? On riski, että opettaja tai opettajat sairastuvat. Oliko tähän löydetty ratkaisua? Tähän ratkaisuna tarvitaan kouluissa "suunnitelma B" eli valmistelua vaatii enemmän kuin lähiopetuksena toteuttava opetus.
- Opetustilannetta valvovan koulunkäynninohjaajan mielipidettä ei voi ottaa huomioon arvioinnissa. *Karvin arvioinnissa on selvinnyt, että etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen arviointi on edelleen kouluissa mietittävä asia. Nyt vasta harjoitellaan opetuksen toteutusta.*
- *Koulunkäynninohjaajan rooleihin tarvitaan tarkempaa ohjausta.* Koulunkäynninohjaajien käyttäminen ei ole lasten edun ja oikeusturvan kannalta suotavaa.
- Miten koulunkäynninohjaajan kysymystä on tulkittu arvioinnissa? Kunnat kokevat monesti etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen olevan kallista, jos molemmissa luokissa tulee olla opettajat. Tämän takia opetusta ei haluta kehittää tai ottaa etäyhteyksiä käyttöön.

- Ruotsissa voi toisessa päässä olla koulunkäynninohjaaja, mutta toisessa päässä pitää opetusta antaa kelpoinen opettaja. Opettaja myös aina hoitaa arvioinnin. Tarkennuksena, että Ruotsissa on alueellinen, rajattu kokeilu, johon haetaan lupaa vuosi kerrallaan.
- Nousiko palkkauksesta jotain ratkaisuja? Kun yhtä tuntia opettaa kaksi opettajaa, miten tämä on palkkauksen osalta ratkaistu? *Kokeiluhankkeissa on saatu rahallista korvausta työmäärästä.* Kahden tietokoneen mallissa koulun rehtori oli päättänyt koulussaan antamaan resurssia opettajille. *Koulun tasolla sai luvan toteuttaa tällaista opetusta ja se on kannustanut opettajia kokeilemaan.* Kun hankerahoitus päättyy, toteutuksia on silti tarkoitus jatkaa.
- Pelkokysymykset, opetuksenjärjestäjien näkökulmasta olivat tärkeitä nostoja.
- *Osa oppilaista ei osallistu tietoturvan takia- tämä tulisi määritellä paremmin ja tarkentaa arvioinnissa.* Mikä on opetusta? Tietotekniikka on osa opetusta, joten voidaanko yksilönsuojan perusteella kieltäytyä olemasta esim. kameran edessä?
- Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään kunnan sisäisesti, mutta myös kuntien yli. *Tietosuojan tarkastelu on tärkeää, koska näihin kysymyksiin opetuksen järjestäjät törmäävät.*
- Pedagogiikan kehittämistä tarvitaan paljon ja tukea siihen => *opettajankoulutus ehdottomasti mukaan. Nyt mukana kehittäjäopettajat, jos toiminta laajenee, tukea tarvitaan paljon.*
- Nousiko arvioinnissa esiin perusopetuksen järjestäjien väliset vastuukysymykset? Digiaika mahdollistaa monenlaiset yhteistyö, joten miten vastuut sovitaan opetuksen järjestäjien kesken? Miten omatoiminnan arviointi näissä tilanteissa järjestetään? Joskus tätä etäyhteyttä hyödyntävää opetusta on perusteltu kestävyiden näkökulmasta, mutta se ei noussut tässä nyt lainkaan esiin.
- Oppilaan oppilaaksi ottanut opetuksen järjestäjä on opetuksesta vastuussa. Voiko tässä olla mitään muuta näkökulmaa...

3. Laatuksiteeriluonnokset koskien etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta liite 1

Neuvotteleva virkamies Minna Polvinen opetus- ja kulttuuriministeriöstä esitteli alatyöryhmän jäsenille ennakoon toimitetun aineiston.

Tarkennettu ja sanoitettu valtakunnallinen laatuksitavoite 2025

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa kuvatulla etäyhteyksiä hyödyntävällä opetuksella tarkoitetaan lähiopetusta, jossa osa opetuksesta tulee opetustilaan etäyhteyden välityksellä lukuvuosisuunnitelman mukaisina työaikoina. Tällaisessa opetuksessa opetustila täyttää lähiopetukselle

asetetut vaatimukset, mutta opetusta täydennetään tieto- ja viestintäteknologian välityksellä siten, että opettaja on läsnä.

Perusopetuksessa voidaan hyödyntää etäyhteyden kautta tapahtuvaa opetusta ja näin täydentää opetusta sekä tarjota monipuolisia opiskelumahdollisuuksia eri oppiaineisiin erityisesti niissä tilanteissa, joissa halutaan tukea opetuksen saavutettavuutta. Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Opetustavan soveltuvuus arvioidaan oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.

Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta järjestäessä tavoitteena on edistää oppilaiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia monipuoliseen ja laadukkaaseen perusopetukseen koulun koosta ja sijainnista riippumatta. Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Opetusryhmällä tulee olla turvallisuudesta ja hyvinvoinnista vastaava opettaja ja oppilaiden mahdollisuudet oppimista edistävään vuorovaikutukseen tulee turvata. Oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla varmistetaan opetuksen laadukas toteuttaminen.

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia näkökohtia:

- Kappaleessa Tarkennettu ja sanoitettu valtakunnallinen laatutavoite ensimmäisen kappaleen toinen lause: Tällaisessa opetuksessa opetustila täyttää lähiopetukselle asetetut vaatimukset, mutta opetusta täydennetään tieto- ja viestintäteknologian välityksellä siten, että opettaja on läsnä -
>muutosehdotus: *Etäyhteyksiä hyödyntävässä opetuksessa opetustila täyttää lähiopetukselle asetetut vaatimukset ja opettaja on opetustilassa läsnä, mutta opetusta täydennetään tieto- ja viestintäteknologian välityksellä.*
- Pitäisikö normipohjaan lisätä vielä luvusta 2.3 Oppimiskäsitys? *Oppiminen tapahtuu vuorovaikutuksessa toisten oppilaiden, opettajien ja muiden aikuisten sekä eri yhteisöjen ja oppimisympäristöjen kanssa. Se on yksin ja yhdessä tekemistä, ajattelemista, suunnittelua, tutkimista ja näiden prosessien monipuolista arvioimista. Siksi oppimisprosessissa on olennaista oppilaiden tahto ja kehittyvä taito toimia ja oppia yhdessä. Oppilaita ohjataan myös ottamaan huomioon toimintansa seuraukset ja vaikutukset muihin ihmisiin ja ympäristöön. Yhdessä oppiminen edistää oppilaiden luovan ja kriittisen ajattelun ja ongelmanratkaisun taitoja sekä kykyä ymmärtää erilaisia näkökulmia. Se myös tukee oppilaiden kiinnostuksen kohteiden laajentumista. Oppiminen on monimuotoista ja sidoksissa opittavaan asiaan, aikaan ja paikkaan.*
- Ensimmäisessä kappaleessa: ..., jossa osa opetuksesta ~~tulee opetustilaan~~ etäyhteyden välityksellä lukuvuosisuunnitelman mukaisina työaikoina. Muutosehdotus: *jossa osa opetuksesta annetaan opetustilassa etäyhteyden...*

- Ensimmäisen kappaleen viimeinen lause ei aukea. Tällaisessa opetuksessa opetustila täyttää lähiopetukselle asetetut vaatimukset, mutta opetusta täydennetään tieto- ja viestintäteknologian välityksellä siten, että opettaja on läsnä. Onko paino siinä, että opettaja on läsnä? Tätä voisi muotoilla paremmin.
- Toisessa kappaleessa: Etäyhteyksillä voidaan tukea erityisesti harvemmin opiskeltujen kielten ja uskontojen sekä valinnaisten aineiden opetusta. Muutosehdotus: vähemmän opiskeltujen kielten ja...Toisen kappaleen viimeinen lause: Opetustavan soveltuvuus arvioidaan oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta. Muutosehdotus: Etäyhteyden kautta annettavan opetuksen soveltuvuus arvioidaan oppilaiden iän ja edellytysten näkökulmasta.
- Viimeisen kappaleen toinen lause ehdotetaan poistettavan. ~~Oppimisympäristön turvallisuudesta sekä oppilaiden valvonnasta ja ohjauksesta huolehditaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muissakin opetustilanteissa. Ja viimeinen lause muutosehdotus: Opetuksen laadukas toteuttaminen~~ varmistetaan oppilaiden tarpeet huomioonottavalla ja opetusteknologian mahdollisuuksia hyödyntävällä pedagogisella suunnittelulla.
- Kun laatutavoitteen käsittely siirtyy työryhmään, olisi tärkeää taustoittaa sitä, miten opetuksenjärjestäjät voivat keskenään sopia etäyhteyksiä hyödyntävästä opetuksesta. Miten lainsäädäntö tämän mahdollistaa? Karvin esittelyssä puhuttiin siitä, mikä on opetuksenjärjestäjän vastuu suhteessa oppilaaseen.
- Opetuksen järjestäjän vastuukysymys voi nousta esiin tilanteessa, jossa oppilaaksi ottanut järjestäjä on eri kuin opetusta antava järjestäjä, jossa opettaja on? Miten laatua silloin varmistetaan ja arvioidaan omaa toimintaa....
- Vastuukysymystä tulisi tosiaan tarkentaa... tämä ei minusta kerro kenen vastuu on, molemmilla puolilla on järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä. Etäyhteyden kautta annettavasta opetuksesta vastaa aina perusopetuksen järjestämisluvan saanut opetuksen järjestäjä.
- Tämä laatutavoite on eritasoinen muiden laatutavoitteiden kanssa. Tästä ei ole laissa säädetty niin paljon, mutta voisiko tätä silti tiivistää? Onko kaikkien yksityiskohtien oltava tässä esillä? Tämä laatutavoite ei kestä aikaa kovin kauaa, koska on niin yksityiskohtainen. Jos seuraava hallitus haluaa muuttaa lainsäädäntöä, tämä vanhenee nopeasti.
- Näkemys laajasta tavoitteesta jaettiin keskustelussa. Aiemminkin puhuimme, kun käsitelimme tätä laatutavoitetta, että se on todella kattava. Kyseessä on myös opetuksen järjestämistapa, joka ei ole velvoittavaa. Aika pieni joukko tulee arvioimaan tämän perusteella perusopetuksen laatua.

Seurantatieto:

- Etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen kattavuus (opetuksen järjestäjät, oppiaineet)

- Lisätään kouluterveyskyselyyn kysymys etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen vaikutuksista oppilaan näkökulmasta
- Millaisia taustoittavia kysymyksiä etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen osalta tarvittaisiin

Keskustelussa nostettiin esille mm. seuraavia näkökohtia:

- Seurantatieto kohdassa lauseessa etäyhteyksiä hyödyntävän opetuksen kattavuus opetuksen järjestäjät, oppiaineet -> *muuttaisin sanan kattavuus sanaksi toteutus tai toteutuksen laajuus*. Ei puhuttaisi kattavuudesta vaan puhuttaisiin toteutuksesta ja laadusta.
- Kun tätä käytetään täydentävänä opetuksenjärjestämisen ratkaisuna, tulisi pohtia miten seurantatietoa saadaan? Reaaliaikainen tilanne tulee olemaan mahdotonta.
- *Jos kouluterveyskyselyä laajennetaan niin samalla tulisi vähentää sieltä kysymyksiä. Kysely alkaa olemaan jo liian iso kokonaisuus. Todennäköisesti tämä kohta vaatii paljon selittämistä oppilaille, mikäli sitä kysytään kouluterveyskyselyn kautta.* Tämän takia mieltäisin vielä toista keinoa saada tietoa.
- Oppilasryhmän koot etäyhteyksien päässä tulisi saada näkyviin. Ja syyt miksi etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta järjestetään.
- Voisiko tätä vielä peilata Vipuseen tai koskitietojärjestelmään? Puhutaan A2 ja A1 opetuksesta niin saisiko näiden kautta jo olemassa olevaan tietoon?
- Olisi hyvä saada seurannassa esiin, miten etäyhteyksiä hyödyntävä opetus kehittyy, laajenee, kohdistuu, mahdollisesti eriytyy...tämä on tietoa tulevaisuutta ja mahdollista reagointia varten. On hyvä, että tätä etäyhteyttä tarkastellaan jo nyt kattavasti myös laadun kannalta huolellisesti, vaikka sitä toteutetaan melko vähän vielä.
- Perusopetuslain 4 §:n on järjestämisen näkökulmasta hyvin keskeinen.